

SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA TIL KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Raxmatilloxo'jayeva Nozima

O'zbekiston Jahon tillari universiteti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida til kompetensiyasini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida sun'iy intellekt vositalarining til o'rganish jarayonidagi ahamiyati, ularning didaktik imkoniyatlari hamda samaradorligi ko'rib chiqiladi. Ayniqsa, til kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlari — tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli yoritiladi. Shuningdek, maqolada sun'iy intellekt asosida ishlovchi dasturlar va platformalarning o'quv jarayonini individuallashtirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot natijasida sun'iy intellekt vositalarining samarali qo'llanilishi til o'rganish sifatini oshirishi mumkinligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, til kompetensiyasi, til o'rganish, lingvistika, AI texnologiyalari, chatbotlar, ta'lim, innovatsiya.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы развития языковой компетенции с использованием технологий искусственного интеллекта. Анализируется роль AI в формировании навыков аудирования, чтения, письма и говорения. Особое внимание уделяется возможностям индивидуализации обучения с помощью интеллектуальных систем. В результате исследования делается вывод о том, что применение искусственного интеллекта способствует повышению эффективности изучения языков.

Ключевые слова: искусственный интеллект, языковая компетенция, обучение языкам, лингвистика, чат-боты, образование.

Abstract. This article discusses the development of language competence using artificial intelligence technologies. It examines the role of AI in improving listening, reading, writing, and speaking skills. Special attention is given to the individualization of learning through intelligent systems. The study concludes that the use of artificial intelligence increases the effectiveness of language learning.

Keywords: artificial intelligence, language competence, language learning, linguistics, chatbots, education.

Kirish. Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, chet tillarini o'rganish jarayonida bu texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Til kompetensiyasi o'quvchining tilni amaliy jihatdan to'g'ri va samarali qo'llay olish qobiliyatini anglatadi. Uni rivojlantirish esa zamonaviy pedagogikaning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi (Safarov, 2010).

Sun'iy intellekt asosidagi tizimlar o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlab, ularning bilim darajasiga mos ravishda o'quv materiallarini taklif etadi. Shu sababli, til kompetensiyasini rivojlantirishda AI texnologiyalarining o'rni alohida ahamiyat kasb etadi.

Tahlil va muhokama. Til kompetensiyasi to'rt asosiy ko'nikmadan iborat: tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish. Sun'iy intellekt ushbu ko'nikmalarning har birini rivojlantirishda samarali vosita sifatida xizmat qilishi mumkin.

Avvalo, tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishda AI asosidagi audio va video platformalar muhim rol o'ynaydi. Ushbu tizimlar turli darajadagi materiallarni

taklif etib, o'quvchining eshitish orqali tushunish qobiliyatini bosqichma-bosqich rivojlantiradi. Ba'zi dasturlar hatto eshitilgan matn asosida savollar berib, tushunish darajasini tekshiradi.

O'qish ko'nikmasini rivojlantirishda esa sun'iy intellekt matnlarni tahlil qilish, murakkab so'zlarni izohlash va tarjima qilish imkonini beradi. Bu esa o'quvchining lug'at boyligini oshiradi hamda matnni chuqurroq tushunishga yordam beradi (Crystal, 2006).

Yozish ko'nikmasini rivojlantirishda AI texnologiyalari grammatik xatolarni aniqlash, gap tuzilishini yaxshilash va uslubiy tavsiyalar berish orqali muhim ahamiyatga ega. O'quvchi yozgan matnni tahlil qilgan holda tizim unga to'g'ri variantlarni taklif etadi. Bu esa yozma nutqni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Gapirish ko'nikmasini rivojlantirishda esa chatbotlar va ovozli tizimlar muhim rol o'ynaydi. Ular orqali o'quvchilar real muloqotga yaqin sharoitda suhbatlashish imkoniga ega bo'ladi. Natijada, o'quvchining nutq tezligi, talaffuzi va erkin fikr bildirish qobiliyati rivojlanadi (Jurafsky & Martin, 2020).

Shu bilan birga, sun'iy intellekt texnologiyalarining ayrim cheklovlari ham mavjud. Masalan, AI tizimlari har doim ham to'liq aniqlik bilan ishlamaydi va ba'zan noto'g'ri javoblar berishi mumkin. Bu esa o'quvchining noto'g'ri bilim olishiga olib keladi (Russell & Norvig, 2016).

Bundan tashqari, sun'iy intellekt tizimlari tilning madaniy va kontekstual jihatlarini to'liq aks ettira olmaydi. Til faqat grammatik qoidalar emas, balki madaniyat bilan chambarchas bog'liq hodisadir. Shu sababli, faqat AI vositalariga tayanish yetarli emas.

Yana bir muhim jihat — o'quvchining mustaqil fikrlash qobiliyatidir. Agar u barcha javoblarni sun'iy intellektdan olsa, uning tahlil qilish va izlanish ko'nikmalari sustlashishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt til kompetensiyasini rivojlantirishda yordamchi vosita sifatida samarali bo'lsa-da, u an'anaviy ta'lim metodlarini to'liq almashtira olmaydi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt texnologiyalari til kompetensiyasini rivojlantirishda katta imkoniyatlar yaratadi. Ular orqali o'quv jarayonini individuallashtirish va samaradorligini oshirish mumkin. Biroq, ushbu texnologiyalardan foydalanishda ularning cheklovlarini ham hisobga olish zarur. Eng samarali natija esa sun'iy intellekt va an'anaviy ta'lim metodlarini uyg'unlashtirish orqali erishiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Crystal, D. Language and the Internet. Cambridge University Press, 2006. – 45-bet.
2. Jurafsky, D. & Martin, J. Speech and Language Processing. Pearson Education, 2020. – 112-bet.
3. Russell, S. & Norvig, P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. Pearson, 2016. – 203-bet.
4. Safarov, Sh. Lingvistika nazariyasi asoslari. Toshkent: Fan, 2010. – 78-bet.
5. Abduazizov, A. Tilshunoslik nazariyasiga kirish. Toshkent: O'qituvchi, 2013. – 55-bet.